

Grondplan

Domo vzw

Naamsestraat 153-155 | 3000 Leuven | info@domovzw.be | 016 89 04 69 | www.domovlaanderen.be
KBO: 454.341.268 | RPR ondernemingsrechtbank Leuven | KBC: BE71 7343 0700 1369

Deel 1: Praktijkbeschrijving

1.1. Definitie en omschrijving

Missie

Domo biedt als vrijwilligersorganisatie laagdrempelige, preventieve gezins- en opvoedingsondersteuning aan huis bij kwetsbare gezinnen, met kinderen van -9 maanden tot 12 jaar. Met deze één-op-één aanpak wil Domo:

- talentontwikkeling bij jonge kinderen bevorderen;
- het isolement van kwetsbare gezinnen doorbreken en hun netwerk versterken;
- ouders in hun opvoedende rol bevestigen en versterken.

Zo voorkomen we dat alledaagse problemen en opvoedingsvragen onoverkomelijk worden.

Domo betekent 'huis' in het Esperanto en staat voor 'Door Ondersteuning Mee Opvoeden'.

Visie

Ouders als belangrijkste actoren in de opvoeding van hun kinderen

Ouders zijn de belangrijkste personen in het leven van kinderen. Van ouders met jonge kinderen wordt veel verwacht. Verzwarende factoren als armoede, werkloosheid, slechte huisvesting en het ontbreken van een ondersteunend netwerk, confronteren gezinnen met sociale uitsluiting, achterstelling en/of isolement, een verlaagd zelfbeeld, ... doen een aantal opvoedingsvaardigheden vaak naar de achtergrond verdwijnen.

Solidariteit en steun zijn in onze samenleving de meest beschermende factoren bij kwetsbare gezinnen. Door de regelmatige aanwezigheid van een vrijwilliger in een gezin, vergroot Domo de draagkracht, de weerbaarheid en de vaardigheden van de ouders, werkt Domo aan de verbreding van het sociaal netwerk van het gezin en draagt Domo preventief bij tot het welzijn van het kind.

Domo realiseert deze missie door te werken aan drie kernopdrachten:

1. werken aan de eigenwaarde, de vaardigheden en het zelfvertrouwen van ouders en kinderen;
2. sociale en opvoedkundige steun, vriend aan huis zijn;
3. sociaal netwerk herstellen en verruimen (bv. cultuurparticipatie, sport, spel, vakantie, ...).

Domo doet dit laagdrempelig en ongedwongen, integraal en dialooggericht, ontplooiend en talentgericht, verbindend en krachtgericht.

Het uitgangspunt is dat kinderen, jongeren en hun ouders hun sterke kanten en sociaal netwerk weten te benutten, zodat ze zoveel mogelijk zelf de regie over hun leven krijgen en behouden en veel voorkomende lichte problemen die bij het normale opvoeden horen, zelf kunnen oplossen.

Eén op één

De onvoorwaardelijke aanwezigheid van één vrijwilliger in één gezin helpt dit isolement te doorbreken. De actieve steun en inzet op empowerment en talentontwikkeling, verhogen de draagkracht én de toekomstkansen voor alle leden binnen deze gezinnen.

Domo voorkomt zo dat alledaagse moeilijkheden in gezinnen uitgroeien tot ernstige en langdurige problemen. Alle kinderen moeten de kansen krijgen om uit te groeien tot evenwichtige en veerkrachtige volwassenen.

Solidair en verbonden

Solidariteit is de basiswaarde van Domo. Op basis hiervan bouwen we een warme, vriendschappelijke, betrouwbare en verbindende brug naar de Domo-gezinnen en hun kinderen.

Ongedwongen en laagdrempelig, integraal en dialooggericht

De ongedwongen keuze van een gezin om Domo-ondersteuning te krijgen, zorgt voor een vertrouwensband met de vrijwilliger. Doordat ook de vrijwilliger die 'ongedwongen' keuze maakt om met dit gezin een stukje levensweg te bewandelen, ontstaat er een vorm van 'gelijkwaardigheid en wederkerigheid' in de relatie tussen

vrijwilliger en gezin. Omdat de vrijwilliger de noden van het gezin aanvoelt en daaraan beantwoordt, ontstaat er 'zorg op maat'.

Ontplooierend en talentgericht, verbindend en krachtgericht

Door met de kinderen op te trekken, ontdekt de Domo-vrijwilliger de talenten van de kinderen en zoekt hij/zij samen met het gezin naar mogelijkheden om deze verder te ontplooien.

De vrijwilliger heeft door positieve betrokkenheid extra aandacht voor talenten en mogelijkheden van kinderen en hun ouders, bevestigt hen hierin en creëert mee een klimaat waarin deze talenten kunnen groeien. Hierdoor groeit het zelfvertrouwen van de ouders én dat van de kinderen. Ook de vrijwilligers zelf vinden in de Domo-werking een voedingsbodem waarin ze hun vaardigheden en talenten verder kunnen ontwikkelen. De vrijwilliger brengt het gezin in contact met voorzieningen, verenigingen en diensten. Het gaat om samen dingen doen, met respect voor het tempo van het gezin waarin wederzijds vertrouwen kan groeien.

Respectvol, gelijkwaardig en wederkerig

Respect voor de ouders als opvoeders van hun kinderen en voor hun filosofische, politieke en religieuze overtuigingen is een basisvoorwaarde om in vertrouwen te kunnen samenwerken. De Domo-vrijwilligers laten hun eigen normen thuis en luisteren zonder te oordelen.

1.2. Doelgroep: kwetsbare gezinnen met jonge kinderen

Domo richt zich naar kwetsbare gezinnen, die niet alleen over te weinig inkomen, maar ook te weinig hulpbronnen beschikken om moeilijkheden het hoofd te bieden en volwaardig te participeren aan alle domeinen van de samenleving.

De meeste gezinnen die Domo bereikt, kenmerken zich door een multicomplex karakter van problemen: niet alleen het onzeker inkomen, schulden of zwakke positie op de arbeidsmarkt, maar vaak ook het probleem van betaalbare huisvesting, van lichamelijke en psychosomatische klachten, conflictueuze relaties en het ondergebruik van rechten en diensten.

Ouders, vooral moeders in éénoudergezinnen, van zowel autochtone als allochtone afkomst, lopen vast in hun multicomplexe situatie en kunnen daarbij het gevoel hebben dat ze er alleen niet uit raken, dat ze zelf weinig tot niets kunnen veranderen aan de situatie.

De gezinnen leven vaak in een maatschappelijk isolement: conflict met gezin(nen) van herkomst, weinig contact met burens, weinig deelname aan het verenigingsleven, vaak verhuisd,

Voor een heel aantal gezinnen is Domo de eerste kennismaking met laagdrempelige gezinsondersteuning. Deze gezinnen hebben de weg tot andere instanties (nog) niet gevonden of zijn - al dan niet door eerdere ervaringen - weinig of niet geneigd om gebruik te maken van bestaande voorzieningen. Domo kan voor hen vermijden dat ze in meer intensieve vormen van hulpverlening rollen of kan helpen de drempel te verlagen indien meer gespecialiseerde vormen van hulp aangewezen zijn.

Daarnaast zijn er gezinnen die hun vertrouwen in de bestaande hulpverleningsorganisaties kwijtspeelden en bij wie enkel de Domo-vrijwilliger nog welkom is: doordat vrijwilligers wekelijks veel tijd doorbrengen in het gezin, investeren zij in een duurzame vertrouwensband en bereikt Domo eveneens die gezinnen waarin de professionele hulpverlening niet slaagt.

Domo-vrijwilligers ondersteunen als buddy die gezinnen waar tal van hulpverleners over de vloer komen of waar net een intensieve gezinsbegeleiding afgerond werd.

De Domo-vrijwilliger ondersteunt het hele gezin en heeft daarbij speciale aandacht voor de kinderen.

Kansarmoede is voor kinderen veel meer dan financiële armoede; de impact van het opgroeien in armoede op de ontwikkelings- en toekomstkansen van kinderen is dan ook zeer groot. Gezien het preventieve en het 'aan huis' karakter van Domo, richten we de ondersteuning vooral op jonge kinderen tot twaalf jaar.

De actieve steun en inzet op empowerment en talentontwikkeling, het doorbreken van sociaal isolement en het bevestigen en versterken van de ouders in hun opvoedende rol, verhoogt de draagkracht en toekomstkansen voor alle gezinsleden.

1.3. Doel: preventie door presentie

Domo wil de levenskwaliteit in de gezinnen verhogen, de eigen kracht versterken en het sociaal netwerk vergroten, waardoor de ontwikkelingskansen van de kinderen groeien en het zelfvertrouwen in de eigen mogelijkheden bevestigd en versterkt worden. Door in te gaan op concrete vragen helpt Domo voorkomen dat alledaagse moeilijkheden van het gezin uitgroeien tot ernstige problemen. Domo helpt gezinnen om zich (terug) thuis te voelen in de samenleving en ondersteunt hen om gebruik te maken van haar voorzieningen (maatschappelijke integratie).

Vrijwilligers werken hieraan door langdurig en regelmatig in het gezin 'present' te zijn en met het gezin op weg te gaan. De ondersteuning van de Domo-vrijwilligers gebeurt vanuit een preventieve invalshoek en is gericht op het versterken van het gezin.

1.4. Opbouw van het programma

De toeleiding

De toeleiding van de gezinnen gebeurt meestal door diensten en hulpverleners uit verschillende sectoren (CLB, buurtwerk, kinderopvang, sociale dienst, CAW, Centra voor Ontwikkelingsstoornissen, CGG, zorgleerkracht, CKG, Kind & Gezin, woonbegeleidingsdiensten, ziekenhuizen, integratiediensten...). Een klein aantal gezinnen neemt zelf contact op met Domo.

Organisaties en diensten die gezinnen doorverwijzen voor ondersteuning door Domo, worden op de hoogte gebracht wanneer een vrijwilliger de ondersteuning opneemt of van de onmogelijkheid om het gezin te steunen, bijvoorbeeld door de problematiek of het niet vinden van een geschikte vrijwilliger. Andere informatie over het gezin geeft Domo niet door. Indien de aanmelder wil weten hoe het gezin de steun ervaart, kunnen ze dat rechtstreeks bevragen bij het gezin.

Domo respecteert de anonimiteit van de gezinnen: de vrijwilligers doen dat ten opzichte van elkaar tijdens de maandelijkse vergaderingen, maar ook in hun contacten met andere organisaties of met derden.

Start van de ondersteuning

De lokale coördinator doet de intake met het gezin en bekijkt of Domo betekenisvol kan zijn. Samen met het gezin bekijkt Domo waarmee een vrijwilliger hen kan ondersteunen. Indien de problematiek te zwaar blijkt voor een vrijwilliger, wordt dit besproken met de aanmelder. Eventueel volgt hieruit een warme doorverwijzing, waarbij Domo samen met het gezin en de doorverwijzer mee op zoek gaat naar een betere ondersteuning van het gezin. Na een kennismakingsgesprek met het gezin aan huis, zoekt de coördinator een geschikte vrijwilliger.

Elke vrijwilliger is anders, heeft een eigen stijl, talent, interesses en capaciteiten. Daarom gaat er veel aandacht naar het matchen van gezinnen en vrijwilligers. Verschillende criteria spelen een rol bij die goede matching: problematiek, ondersteuningsvraag, gezinssituatie (één- of een tweeloudergezin, leeftijdsgroep, aantal kinderen...), afstand, tijd/ruimte, taal, geloofsovertuiging, ...

De coördinator introduceert de vrijwilliger bij het gezin. Tijdens een kennismakingsbezoek wordt de mogelijke ondersteuning besproken, net als de verwachtingen van de ouders en de vrijwilliger. Het eerste bezoek van de vrijwilliger aan het gezin wordt gepland. Een duurzame relatie van minstens één jaar wordt vooropgesteld.

Na drie maanden volgt een kort evaluatiemoment tussen de Domo-coördinator en het gezin.

Wanneer de coördinator niet onmiddellijk een vrijwilliger kan vinden en er dus een langere wachttijd is voor de ondersteuning kan opstarten, wordt de aanmelder daarvan op de hoogte gebracht. Ondertussen blijft de Domo-coördinator in contact met het gezin.

Afbouw van de ondersteuning

Traject uitgelopen

Wanneer uit de verschillende coachingsgesprekken met de vrijwilliger blijkt dat het sociaal netwerk verbreed is, het gezin weerbaarder is om kleine problemen het hoofd te bieden en op verschillende vlakken de regie opnieuw in handen heeft, bouwen we de ondersteuning af. De lokale coördinator bespreekt met de vrijwilliger een mogelijk afbouwscenario en voert een afrondingsgesprek met het gezin (intensiteit van gezinsbezoeken, belangrijke nog te realiseren taken, ...).

Het gezin kan het eerstvolgende jaar nog steeds een beroep doen op de professionele medewerkers met vragen naar informatie of kleinere ondersteuningsbehoeften (bv. zoeken van hobby voor de kinderen).

Indien nog teveel noden zich manifesteren in het gezin, duurt de ondersteuning door de vrijwilliger verder of zet Domo een andere vrijwilliger in (indien de huidige vrijwilliger zou stoppen).

De doorverwijzer of hulpverlener die het gezin coacht, brengen we op de hoogte van de afronding van de ondersteuning.

Nood aan andere ondersteuning

In bepaalde gevallen is de problematiek in het gezin van die aard dat er professionele hulpverlening nodig is en de situatie door de vrijwilliger als te zwaar wordt ervaren.

In deze gevallen, contacteert de Domo-coördinator op vraag van en in samenspraak met het gezin de doorverwijzer. Indien het gezin op eigen initiatief Domo contacteerde, zal Domo in samenspraak met het gezin, op zoek gaan naar de geschikte hulpverlening.

Het is mogelijk dat het gezin de ondersteuning van de Domo-vrijwilliger als niet nodig ervaart en zelf initiatief neemt om de ondersteuning te beëindigen.

1.5. Inhoud van het programma/werkwijze

Vrijwilligers zijn de kern van de organisatie

De kern van Domo zijn de vrijwilligers die gezinnen in hun eigen omgeving ondersteuning en praktische hulp bij gezins- en opvoedende taken bieden. Het unieke aan Domo is dat één vrijwilliger met een gemiddelde van één dagdeel per week bij één gezin aan huis gaat en dit voor een langere tijd. De relatie tussen gezin en vrijwilliger is intensief, gelijkwaardig en wederkerig.

Zowel de vrijwilliger als het gezin staan op een ongedwongen, zelfgekozen manier in relatie tot elkaar. Domo vervangt geen professionele hulpverlening. We stellen geen meetbare te realiseren doelstellingen en termijnen voorop, er is aandacht voor alle opportuniteiten die zich aandienen om de draagkracht en weerbaarheid van het gezin te verhogen. De vrijwilligers van Domo zijn geen hulpverleners en onafhankelijk van opgelegde criteria, eigen aan professionele instanties (resultaatsverbintenis, werkbelasting, maximum duur, registratie, output, ...). Dit zorgt ervoor dat de Domo-vrijwilliger onvoorwaardelijk present kan zijn in het gezin. De gezinnen beseffen dat er geen direct meetbare doelstellingen opgelegd of nagestreefd worden, maar dat het vertrekpunt van de relatie gebaseerd is op de wensen en de verwachtingen van het gezin.

De vrijwilliger kan wel samenwerken met professionele hulpverleners en er advies aan vragen, maar de opdracht wordt afgebakend door het gezin zelf en is nooit controlerend. Wanneer een gezin al professionele ondersteuning of hulp krijgt, zijn duidelijke afspraken nodig over de meerwaarde en de rol van de vrijwilliger in het gezin.

Domo-vrijwilligers gaan aan huis om het leven van de bewoners te verrijken en om een vriendschappelijke relatie op te bouwen. Er is geen resultaatsverbintenis aan gekoppeld, enkel een engagementsverbintenis.

Onderbouwd en evidence-based

Domo-vrijwilligers doen niet zomaar wat. Ze werken vanuit vijf denkkaders om hun ondersteuning vorm te geven en hun basisprincipes te onderbouwen (zie ook deel 2):

1. het Balansmodel van Bakker (1997);

2. de Presentietheorie van Baart (2004);
3. het Empowermentdenken en krachtgericht werken van Van Regenmortel (2006);
4. Talent in Actie van Dewulf (2010);
5. Outreachend werken van De Mayer e.a. (2014).

Deze denkkaders delen een sterk geloof in de weerbaarheid van kwetsbare gezinnen en kinderen, mits zij omringd zijn door de juiste personen (vrijwilligers en professionals) die hen langdurig en integraal kunnen ondersteunen.

Domo maakt vooral gebruik van 'gewone' menselijke kwaliteiten: positieve betrokkenheid, vriend aan huis, presentie, respect en waardering. Het gaat in de allereerste plaats om het leggen (en herstellen) van verbinding.

Vrijwilligers stellen hun oordeel uit, proberen krachtgericht te kijken, houden rekening met de beperkte materiële omstandigheden, kunnen positief bekrachtigen en herkaderen, verbindend werken, probleemoplossend denken en grenzen stellen.

Vrijwilligers concentreren zich op wat goed gaat, de talenten en krachten die aanwezig zijn. Ze tonen respect en werken in vertrouwen en gelijkwaardigheid, dringen niets op en wisselen ervaringen uit. Ze werken dialooggericht met eerbied voor de filosofische, politieke en religieuze overtuiging en gezinscultuur. De wederkerigheid in de relatie zorgt voor een verrijking zowel voor het gezin als voor de vrijwilliger.

Rol en positie van de Domo-vrijwilliger

Vrijwilligers bij Domo gaan vrij zelfstandig aan de slag: ze gaan wekelijks alleen naar een gezin en zijn dus de enige persoon van Domo waar het gezin langdurig mee in contact komt. De vrijwilligers van Domo zijn geen hulpverleners. Door die unieke langdurige één-op-één-relatie aan huis, kan Domo mogelijkheden creëren die hulpverleners moeilijker bereiken. Door de brede waaier aan activiteiten die de Domo-vrijwilliger met het gezin kan doen, slaagt Domo erin talenten op te merken en te versterken.

Elke vrijwilliger krijgt een meter/peter toegewezen die hen mee opvolgt. Door regelmatig contact kan de vrijwilliger hier ook twijfels, vragen, leuke ervaringen... delen. Daarnaast is er een coördinator die ervoor zorgt dat er een goede match is tussen het gezin en de vrijwilliger.

Op maandelijkse bijeenkomsten krijgen vrijwilligers de kans om zaken te signaleren en ervaringen uit te wisselen. Als ze met iets worstelen, zich vragen stellen over bepaalde situaties... krijgen ze hier de kans om dit aan elkaar voor te leggen en te leren uit elkaars ervaringen.

Domo hecht er belang aan dat vrijwilligers kunnen deelnemen aan denkprocessen en visieontwikkeling door bijvoorbeeld deel te nemen aan werkgroepen. De organisatie bestaat immers door vrijwilligers en kan zo ook groeien mede door vrijwilligers. Bij Domo kunnen vrijwilligers inspraak hebben via volgende overlegorganen:

- Werkgroep vrije tijd (visie netwerkversterkend werken, ontwikkelen en uitvoeren van drempelverlagende initiatieven);
- Werkgroep vrijwilligers (ontwikkelen en uitvoeren van dagelijkse werking);
- Stuurgroep (visie en methode, organisatieontwikkeling);
- Intervisiemomenten (signaalfunctie, uitwisseling);
- Bestuur (visie en methode, organisatieontwikkeling, financiën, dagelijks bestuur en personeel);
- Algemene Vergadering (organisatieontwikkeling, strategische doelen, financiën).

Taken van de vrijwilligers

- Opvoedingsondersteuning en talentontwikkeling: ouders bevestigen in hun opvoedkundige rol, spelen, sporten, lezen met de kinderen, naar de film of theater gaan, lidmaatschap bib of vereniging, ...

huiswerkbegeleiding en ondersteuning bij schoolse activiteiten (oudercontact, agenda, schoolmateriaal), alternatieve gedragsmogelijkheden tonen,

- Herstellen en opbouwen van het sociaal netwerk: sociale relaties en interculturele ontmoeting stimuleren, drempels verkleinen naar het regulier aanbod of zelf activiteiten initiëren indien de drempel naar het regulier aanbod nog te hoog is. De weg tonen en begeleiden naar duurzame netwerken in gezinsomgeving (buurtwerk, oudergroep op school, buurttuinieren, Nederlands spreken,).
- Het gezin stimuleren hun kracht te (her)vinden en hulpbronnen zoeken om het gezin opnieuw de regie in handen te geven: gezin of ouder even rust bieden, gevoel geven er niet alleen voor te staan, weg wijzen in administratie en naar hulpverlening, gezinnen aanmoedigen en begeleiden naar bestaande diensten en hulpverlening en stimuleren er efficiënt gebruik van te maken (huisvesting, kinderopvang, toelagen, ...).

Werving en selectie van vrijwilligers

Type en profiel van de vrijwilliger

De Domo-vrijwilliger:

- streeft een vertrouwensband na in het gezin;
- gaat graag met kinderen om;
- kan flexibel reageren op wisselende omstandigheden;
- heeft voldoende luisterbereidheid en begrip;
- kan bemoedigen en bevestigen;
- kan discretie tonen in het gezin;
- kan grenzen stellen aan hulp en betrokkenheid;
- kan constructief functioneren in groepsverband en overleggen met collega-vrijwilligers tijdens de vergaderingen;
- kan zijn/haar oordeel uitstellen en is in staat om aan te sluiten bij de leefwereld van het gezin;
- toont nauwe betrokkenheid bij de organisatie.

Domo-vrijwilligers aanvaarden en onderschrijven de missie en de visie van Domo.

Ze engageren zich om wekelijks enkele uren vrij te maken en dit gedurende een langere periode, met een minimum van één jaar. Elke vrijwilliger engageert zich eveneens om 1 x per maand deel te nemen aan de georganiseerde vormingen en gezinsbesprekingen.

Domo ziet diversiteit als een meerwaarde. Competenties en persoonlijkheidskenmerken zijn voor Domo belangrijker dan etnische afkomst, cultuur, gender, levensbeschouwing, opleiding of leeftijd. Dit tekent zich af in de huidige vrijwilligersgroepen van Domo.

Vrijwilligersbestand

Het werven van vrijwilligers is voor Domo een permanente opdracht. Nieuwe vrijwilligers zijn op elk moment van het jaar welkom. Het Wervingsdraaiboek voor vrijwilligers inventariseert bestaande middelen en mogelijke kanalen en acties.

Elke vrijwilliger ondertekent een vrijwilligersovereenkomst en een afsprakennota. De persoonlijke gegevens bewaren we in een databank, volgens de GDPR bepalingen. Trimestrieel bespreken we de cijfers van alle afdelingen tijdens het algemeen coördinatorenoverleg en op de bestuursvergadering van de afdeling.

Kennismaking en opstart

Een vrijwilliger die interesse in Domo toont, nodigen we uit voor een kennismakingsgesprek. Tijdens dit gesprek peilen we aan de hand van een leidraad naar de motivatie, interesse, capaciteiten en competenties van de vrijwilliger. Bij interesse ontvangt de vrijwilliger een onthaalmap en een uitnodiging voor de startopleiding.

Startende vrijwilligers ontvangen een onthaalmap met een toelichting van onze visie en missie, enkele pijlers van onze organisatie, een toelichting van onze methode en aanpak, het starten en eindigen in een gezin, contactgegevens, de vrijwilligersfiche, de afsprakennota voor vrijwilligers en een onkostennota.

We informeren de Domo-vrijwilligers tijdens de uitoefening van hun vrijwilligerswerk via verschillende kanalen: e-nieuwsbrief, vorming en interviews en telefonische contacten.

Na dit kennismakingsgesprek kan de vrijwilliger kiezen om te starten en wordt het contract ondertekend. Anderzijds kan de vrijwilliger of Domo beslissen toch geen engagement aan te gaan, dit wordt steeds duidelijk gemotiveerd door de vrijwilliger en Domo.

De startopleiding bestaat uit kennismaking met de missie, visie en werking van Domo aan de hand van concrete voorbeelden. Op een interactieve manier gaat de coördinator aan de slag met de nieuwe vrijwilligers en peilt naar hun ideeën en inzichten in bepaalde situaties. De begrippen (kans)armoede, netwerkversterking en krachtgericht werken komen gedurende de drie uur durende opleiding uitgebreid aan bod.

Na de opleiding is de vrijwilliger klaar om te starten in een gezin. Op basis van de gezinsfiche, waar elk gezin heeft kunnen aangeven wie hoeveel kinderen er zijn, hoe oud de kinderen zijn, wat hun noden zijn, op welke dagen zij het liefst ondersteuning krijgen..., gebeurt een matching met de interesses en mogelijkheden van de vrijwilliger. Bij deze keuze kan ook de meter/peter aanwezig zijn voor een eerste kennismaking en verdere ondersteuning.

Ondersteuning en waardering van vrijwilligers

Het ondersteunen van de vrijwilligers is gericht op het welzijn, de beleving en motivatie van de vrijwilliger in de organisatie en helpt hem/haar bij het ondersteunen van een gezin. Het begeleiden van vrijwilligers gebeurt bij Domo zowel individueel als in groep. Er is vorming voor startende vrijwilligers, maandelijkse bijeenkomsten met intervisie en vorming, nieuwsbrieven, een jaarlijks individueel coachingsgesprek aan de hand van een leidraad en activiteiten waar Domo de waardering uit voor de vrijwilligers.

Einde van een engagement

Het einde van een vrijwillig engagement gaat steeds gepaard met een uitgebreid afrondingsgesprek, met feedbackvragen naar de vrijwilliger over de werking en het engagement van de vrijwilliger. Daarnaast staan we uitgebreid stil bij het afronden van het Domo-traject van het gezin. In hoeverre is het gezinsnetwerk versterkt en stond men stil bij andere vragen over opvoeding, vrije tijd, onderwijs, huisvesting, financiën, ...? Het afronden van een ondersteuningstraject in een gezin betekent niet voor elke vrijwilliger het einde van zijn/haar engagement bij Domo. Een aantal start een nieuw gezinsondersteunend traject, anderen zetten zich in als meter/peter of nemen een engagement op in één van de overlegorganen.

Domo-professionals ondersteunen de vrijwilligers

De vrijwilligers worden lokaal opgeleid door een professionele Domo-coördinator en houden jaarlijks verschillende intervisiemomenten in groep en individuele coachingsgesprekken met een ervaren Domo-coördinator.

Naast contacten met gezinnen en vrijwilligers, bouwt de coördinator aan een netwerk met het lokaal bestuur, diensten en hulpverlening.

Domo-coördinatoren in Vlaanderen ontmoeten elkaar verschillende keren per jaar in een lerend netwerk met intervisie en expertisedeling, vorming en kwaliteitsbewaking.

1.6. Samenwerking en positionering ten opzichte van andere praktijken

Domo realiseert haar maatschappelijk doel in nauwe samenwerking met het beleid, zowel op het lokale als regionale niveau en sluit met de werking en methodiek aan bij beleidsontwikkelingen betreffende lokaal sociaal beleid, preventieve gezinsondersteuning en het bestrijden van kansarmoede. Domo draagt de opgedane kennis en ervaring uit in Vlaanderen, in samenwerking met de lokale besturen en Huizen van het Kind.

Domo streeft ernaar om:

- in samenwerking met partnerorganisaties zoveel mogelijk kwetsbare gezinnen preventief te bereiken;

- samen te werken met de lokale besturen en een Domo-werking in de verschillende gemeenten op een kwalitatieve, onderbouwde en uniforme wijze uit te bouwen. Uiteraard houden we hierbij rekening met - en is er respect voor - de eigenheid van elke lokale context;
- onze kennis en ervaring uit te wisselen met - en tussen - de lokale Domo's en in overleg met andere partners om zo meer kansarme gezinnen in Vlaanderen te ondersteunen;
- de nood aan solidariteit en vrijwillig engagement om kwetsbare gezinnen te steunen onder de maatschappelijke aandacht te brengen.

Solidariteit tussen burgers organiseren

Domo werkt samen met het lokaal bestuur aan de Sustainable Development Goals:

- SDG 1 - geen armoede;
- SDG 3 - het welzijn van iedereen verhogen;
- SDG 10 - ongelijkheid verminderen.

Domo werkt via haar methodiek aan het opbouwen van de weerbaarheid van kwetsbare gezinnen. Daarnaast werkt Domo samen met het lokaal bestuur aan passende initiatieven om te waarborgen dat alle kinderrechten op het vlak van bescherming, voorzieningen en participatie gerespecteerd worden. Vanuit het perspectief van kwetsbare gezinnen denkt Domo mee na over de uitbouw van het lokaal sociaal beleid. Domo stimuleert gezinnen om gebruik te maken van bestaande voorzieningen en verhoogt op die manier de toegankelijkheid van de hulp- en dienstverlening. Domo werkt pro-actief, outreachend en krachtgericht.

Door in te zetten op de verbreding van het netwerk van kwetsbare gezinnen werken we als burgers aan de versterking van de sociale cohesie in families, buurten en lokale gemeenschappen.

Lokale netwerken

In een aantal steden en gemeenten maakt Domo deel uit van het netwerk lokale kinderarmoedebestrijding. Via de onderbouwde werking probeert Domo sociale uitsluiting te verkleinen en de ontwikkelingskansen van de kinderen te vergroten.

Door deelname aan en uitwisseling in het netwerk vrijetijdsparticipatie ontstaat er een betere afstemming op vlak van aanbod en een betere toeleiding van ouders en kinderen naar het aanbod. Domo probeert het netwerk van de gezinnen te versterken door deelname aan het lokale sport-, cultuur- en jeugd aanbod.

Vermaatschappelijking van de zorg

Domo organiseert onderlinge solidariteit tussen burgers. Domo versterkt het informeel netwerk van kwetsbare gezinnen en draagt zorg voor medeburgers. Vaak blijven na afronding van de ondersteuning vriendschappelijke relaties bestaan.

Domo en haar afdelingen zijn door Kind & Gezin erkend als 'mobiel aanbod door vrijwilligers' voor de organisatie van preventieve gezinsondersteuning aan huis bij (aanstaande) gezinnen met kinderen tot 12 jaar in een maatschappelijk kwetsbare positie. Domo maakt als partner deel uit van de lokale netwerken Huizen van het Kind.

Naast de lokale samenwerkingsverbanden is Domo ook mede-initiatiefnemer van het samenwerkingsverband BurgersAanZet (www.burgersaanzet.be). Dit is een samenwerkingsverband met vijf kracht- en netwerkversterkende initiatieven die werken met vrijwilligers, ieder vanuit hun eigen missie, visie en opdracht. Vanuit dit samenwerkingsverband zetten we het kracht- en netwerkgericht werken meer op de kaart.

1.7. Materialen en links

Publicaties

- Domo: door ondersteuning mee opvoeden. Theoretische onderbouwing. Eeman Lieve en Van Regenmortel Tine, 2012 - update 2019, HIVA-KULeuven-Domo vzw, 32 blz.
- Lokale besturen en Domo ondersteunen elkaar. 2020-2025. Domo vzw, 2019, 15 blz.
- Gewone helden. Een kleine ethiek van het vrijwilligerswerk. Schaubroeck Katrien, uitgeverij Acco, 2016, 157 blz.
- 25 jaar Domo, 25 vrijwilligers, 25 rake getuigenissen. Domo vzw, 2016, 39 blz.
- Draaiboek voor opstartende Domo Eeman Lieve en Van Regenmortel Tine, 2012, HIVA-KULeuven-Domo vzw, 130 blz.
- Over de drempel. 20 jaar Domo vzw Leuven Ingrid Verdonck, 2011, 85 blz.

Presentatiemateriaal

- Video Domo ondersteunt gezinnen in moeilijkheden. Domo Vlaanderen. Welzijnszorg, 2019
- Elevatorpitch Domo, 2019
- Voorstelling Domo vzw – PowerPointpresentatie

Interne werkdocumenten lokale Domo

Vrijwilligerswerking

- Criteria bij de aanwerving van vrijwilligers
- Vragenlijst vrijwilliger – kennismakingsgesprek
- Afsprakennota met de vrijwilliger
- Vrijwilligersfiche
- Onthaalmap voor vrijwilligers
- Domo dagboek voor de vrijwilliger
- Formulier afstemmingsgesprek met de vrijwilliger
- Aangiftedocument ongeval vrijwilligers
- Leidraad meters-peters vrijwilligers
- Checklist meters-peters vrijwilligers

Gezinnen

- Aanmeldingsformulier gezin
- Verwerkingsovereenkomst persoonsgegevens

Andere

- Vrijwilligersbeleid Domo vzw
- Wervingsdraaiboek vrijwilligers
- Vorming en bijscholing voor vrijwilligers: overzicht
- Inspiratiebundel vorming startende vrijwilliger

Voor meer informatie over deze publicaties of het verkrijgen van publicaties en documenten kan je contact opnemen met info@domovzw.be, 016 89 04 69.

Deel 2: Theoretische onderbouwing

2.1. Theoretische argumenten

Onderstaande theoretische kaders hanteert Domo als onderbouwing van de werking.

Presentietheorie (beschreven door verschillende auteurs - Baart e.a., 2004)

De aanwezigheid van een Domo-vrijwilliger in het gezin wordt gevoed vanuit de presentietheorie van Andries Baart. In de presentietheorie staat de relatie voorop. De focus ligt niet op het probleem dat opgelost moet worden, maar op wat er in die relatie voor de ander gedaan kan worden. Uit vergelijkbaar onderzoek tussen diverse hulpverleningsmethodieken komt steeds weer naar voor dat de kwaliteit van de relatie het meest werkzame element is.

Theorieën rond versterkingsprocessen en empowerment (Van Regenmortel e.a.2002)

Het versterken van het sociaal netwerk van het gezin is één van de belangrijke zaken die een vrijwilliger doet in het gezin. Hierbij werkt men geheel vanuit de empowerment-gedachte aan het greep krijgen op de eigen situatie en de omgeving. Het is immers niet de bedoeling dat een gezin afhankelijk wordt van een vrijwilliger, we werken er juist aan dat het gezin zelfstandig verder kan. Empowerment vereist actie op drie niveaus: het individu, de organisatie (anders gaan werken) en de samenleving (structuren die insluiten in plaats van uitsluiten).

SEEK-model (Dubowitz, 2007)

Dit model legt de nadruk op bescherming, veiligheid en participatie in het gezin.

Het balansmodel (Bakker, 1997)

Dit model brengt als instrument de wisselwerking tussen beschermende factoren en risicofactoren in een gezin in kaart.

In het balansmodel is het evenwicht tussen draagkracht en draaglast van essentieel belang.

De opvoedingstaken (draaglast) van ouders zijn liefst in balans met hun vaardigheden om de opvoedingssituatie aan te kunnen (draagkracht). De draaglast omvat naast het ouderschap nog tal van andere verwachtingen. Ook voor dat bredere terrein heeft de vrijwilliger betekenis. Een vrijwilliger in het gezin is een beschermende factor en verhoogt daarmee de draagkracht van het gezin.

Talent in Actie (Dewulf, 2010)

Talent in Actie biedt voorbeelden en adviezen om talenten te herkennen en kansen te bieden. De vrijwilligers focussen op de aanwezige talenten in de gezinnen en versterken deze. Door kinderen te observeren en in verschillende contexten te brengen (cultuur, sport, etc.) kan de vrijwilliger ouder en kind motiveren voor iets waar het kind talent voor heeft. De Domo-vrijwilliger zet zich ervoor in dat een kind diverse prikkels krijgt en daarmee kan verkennen waar zijn/haar talenten liggen.

Bind-kracht in Armoede, Leefwereld en hulpverlening. Concrete technieken om te werken met mensen in armoede. Kristel Driessens Tine Van Regenmortel (2006) en Bind-Kracht in armoede 2, Krachtgerichte hulpverlening in dialoog, Koen Vansevant Kristel Driessens Tine Van Regenmortel (2008)

Maatschappelijk kwetsbare mensen ervaren vaak uitsluiting op verschillende levensdomeinen. Een opeenstapeling van negatieve ervaringen creëert het gevoel dat je geen grip hebt op het eigen leven want wat je ook doet, het gewenste resultaat is er niet. Dat heeft ook een psychologische impact. Mensen verliezen het vertrouwen in zichzelf, in hun omgeving en in de samenleving. Deze verbintenissenproblematiek voedt de negatieve spiraal waarin mensen terecht komen. Terug verbinding creëren is noodzakelijk om de vicieuze cirkel van achterstelling en uitsluiting te doorbreken.

Lieve Vanhee, "Weerbaar en broos: mensen in armoede over ouderschap. Een verkennende kwalitatieve studie in psychologisch perspectief." Doctoraat o.l.v. professor Corveleyn (2007)

Lieve Vanhee onderzocht de opvoedingsvaardigheden van kwetsbare ouders. Ze ontdekte dat stress de opvoedingsvaardigheden naar de achtergrond drukt. De ondersteuning van vrijwilligers kan het stressniveau in het gezin reduceren. Ook het beleid kan tal van maatregelen nemen om het stressniveau te doen dalen (bv. ontmoeting mogelijk maken, veilige speelplekken, fatsoenlijke huisvesting, flexibele opvang...). Hoe beter deze

ondersteunende randvoorwaarden, hoe meer ruimte bij de ouders om hun opvoedingsvaardigheden te hanteren.

Sendhil Mullainathan Eldar Shafir “Schaarste” (2003)

De auteurs leggen uit hoe het menselijk brein werkt als het wordt geconfronteerd met schaarste. De keuzes die mensen in armoede maken lijken soms dom en hun gedrag ongecontroleerd. Maar die keuzes en gedrag hebben niets met domheid te maken, maar alles met het effect van schaarste op de hersenen. Het boek helpt begrijpen waarom mensen doen wat ze doen en om daar minder veroordelend tegenover te staan. Het dwingt je ook om naar de werkelijke oorzaken te kijken en daar iets aan te gaan doen. Deze studie onderbouwt waarom het zo belangrijk is te luisteren zonder te oordelen, één van de belangrijkste pilaren van wat een vrijwilliger doet.

Draaiboek Thuiscompagnie www.limburg.be/producten#35181

Dit draaiboek concretiseert de principes van versterkend en verbindend werken. De bevindingen m.b.t. Thuiscompagnie onderbouwen de aanpak van Domo. Deze bevindingen zijn ook bruikbaar en inspirerend voor vrijwilligers die kwetsbare gezinnen ondersteunen.

Home-Start

De Domo-werkingen in Vlaanderen zijn vergelijkbaar met het internationaal verspreide Home-Start programma. Home-start is een uit Engeland afkomstig ‘grass-root’-programma, dat vertrekt vanuit de problemen die gezinnen dagelijks ervaren. (Dit onderscheidt zich van een university-based-programma dat ontworpen is door wetenschappers en professionals en gekenmerkt wordt door een gesystematiseerde aanpak). De kern van Home-start (en ook Domo) zijn de vrijwilligers die gezinnen in hun eigen omgeving ondersteuning en praktische hulp bij gezins- en opvoedende taken bieden.

Werkzame factoren

Over het algemeen wordt aangenomen dat een interventie of programma effectief is als het (gebaseerd op What works in prevention – Nation, Drusto e.a. 2003):

- veelomvattend is (zowel qua methodiek als qua setting);
- gebruik maakt van verschillende lesmethodes;
- gebaseerd is op een duidelijke theorie;
- voldoende aandacht heeft voor dosering (zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig);
- mogelijkheden verschaft voor positieve relaties;
- op het juiste moment wordt aangeboden;
- relevant is met betrekking tot de sociaal-culturele achtergrond en de doelgroep;
- een evaluatie van de uitkomsten bevat;
- gebruik maakt van goed getrainde medewerkers.

Home-start Nederland haalt volgende elementen aan ter onderbouwing:

(overgenomen uit Interventie Home-start NJI)

Het doel van Home-Start (voorkomen dat alledaagse problemen escaleren) is gegrond. Hiervoor verwijst men naar het onderzoek van Klaver en Leseman (1996) waaruit blijkt dat er signalen zijn dat grote groepen ouders niet de steun ontvangen waar ze behoefte aan hebben. Steeds vaker hebben ouders het gevoel volledig op zichzelf aangewezen te zijn. Dit leidt vaak tot spanning en stress, wat een negatieve weerslag heeft op het opvoedingsklimaat. Ouders verliezen hun zelfvertrouwen en de opvoeding van de kinderen wordt dan te veel, waardoor alledaagse problemen kunnen escaleren. Stress ten gevolge van negatieve levenservaringen en onvoldoende sociale steun kunnen ook leiden tot conflicten in het gezin, waardoor alledaagse problemen kunnen verergeren.

Het uitgangspunt van het programma - dat een goed verloop van de eerste levensjaren van kinderen een stevige basis biedt voor de rest van hun leven - wordt in verschillende onderzoeken aangetoond (zie onderzoek ‘Investeren in opvoeden en opgroeien loont’, B. Prinsen e.a., 2013, Publicatie in opdracht van ActiZ en GGD Nederland).

Het programma richt zich op de ouders (en niet in eerste instantie op de kinderen) vanuit de gedachte dat een ouder die zich goed voelt een betere ouder is dan een ouder die zelf problemen heeft.

Een ander uitgangspunt is dat ouders niet alleen opvoeders zijn. Er kunnen zich op allerlei levensterreinen situaties voordoen die een bron van stress vormen en die hun weerslag hebben op de opvoeding.

Home-Start is gericht op het vergroten van zelfvertrouwen van ouders, op hun mogelijkheden om problemen zelf op te lossen en op het versterken van de sociale steunstructuren rondom het gezin. Sociale ondersteuning kan een bufferfunctie hebben voor belastende ervaringen op andere levensgebieden. Ander onderzoek toonde het belang van sociale ondersteuning al aan (Hermanns in Van Dijke en Terpstra, 1998).

De filosofie achter Home-Start is die van empowerment.

2.2. Argumenten op basis van onderzoek

In Vlaanderen hebben 2 masterthesissen (Schotte, 2010 en Foubert, 2011) (KU Leuven) het model en de werking van Domo doorgelicht en bevestigd dat het programma werkt.

Het gemeenschappelijk project met KAV (nu Femma) 'Pak een stoel en zet u erbij', Ingrid Verdonck en Mieke Hamels (2009) toonde de mogelijkheden aan om drempelverlagend te werken bij deelname van kwetsbare vrouwen aan het verenigingsleven.

Domo is zeer vergelijkbaar met het internationaal verspreide Home-start programma.

In Nederland is deze interventie als 'goed onderbouwd' erkend door het Panel Jeugdgezondheidszorg en Preventie (2006).

Voor deze beoordeling baseerde men zich op 2 onderzoeken:

- Volgens het (quasi) experimenteel onderzoek van Asscher (2005) leidt Home-Start tot een verhoogd ouderlijk welzijn: de depressieve stemming van de moeders nam af en de ervaren opvoedcompetentie van de moeders nam toe. De veranderingen in het welzijn van de moeders werden vergezeld van veranderingen in opvoedingsgedrag. Positief opvoedingsgedrag, gerapporteerd door moeders, nam toe en negatief opvoedingsgedrag nam af. De door moeders gerapporteerde toename lijkt te worden bevestigd door de gestandaardiseerde observatiedata.
- Het evaluatieonderzoek van Hermanns (1997) laat zien dat ouders die mee deden aan Home-Start, na afloop minder opvoedingsstress hebben. Ook vinden de ouders dat ze de opvoeding beter aankunnen en ze voelen zich meer gesteund door hun omgeving. Deze resultaten zijn vooral te danken aan de kenmerken en de sociale context van het gezin zelf en minder aan Home-Start. Uit het onderzoek blijkt verder dat Home-Start vrijwilligers die qua opleiding en werkervaring het meest lijken op de opvoeders die ze bezoeken, de meeste resultaten boeken.

Bron: NJI.nl

Op de website van Home-Start Nederland is een overzicht van alle onderzoeken in de periode van 1993 – 2009 terug te vinden:

www.home-start.nl/documenten/Onderzoek%20publicaties%20artikelen/HS-folderEffect-def-mrt-2010.pdf

Hermanns, Van de Venne en Leseman (1997) vermelden een evaluatieonderzoek naar de Engelse versie van Home-Start. Dit onderzoek inventariseerde in groepsdiscussies de meningen van een aantal direct betrokkenen (vaders, moeders, vrijwilligers en coördinatoren): welke doelstellingen men nastreefde, welke effecten bereikt werden, hoe deze effecten bereikt werden en welke bijdrage men zelf geleverd had aan de effecten.

Enkele conclusies:

- Gezinnen die deelnamen aan Home-Start hadden vele problemen op zowel materiaal, psychisch als lichamelijk vlak;
- Ouders rapporteerden allen onder grote stress te staan en zich daar ongelukkig onder te voelen;
- In meer dan 60% van de gezinnen waren opvoedingsproblemen gesignaleerd;
- Alle betrokkenen stelden dat Home-Start een welkome aanvulling op professionele hulp en zorg is;
- Van de deelnemende gezinnen vond 64% dat problemen die ze ervoeren in hun persoonlijk welbevinden verbeterd of opgelost waren;
- Ongeveer een derde van de gezinnen vond dat de relatie met professionele hulpverleners vooruit was gegaan en 50% vond dat hun informele sociale netwerk verbeterd was;
- Ongeveer 51% rapporteerde een verbetering in de opvoedingssituatie van de kinderen;

- Eén derde van de ouders die hun opvoedingsgedrag verbeterd vonden, dacht dat dit te maken had met Home-Start.

Om kinderarmoede te meten, kan men kijken naar het inkomen van het gezin waarin ze geboren worden en opgroeien. Maar wat betekent dat in het dagelijkse leven van die kinderen? Om het beeld scherper te stellen ontwikkelden onderzoekers op Europees niveau een aanvullende indicator, die de specifieke deprivatie bij kinderen meet. Er worden eveneens aanbevelingen voor een ambitieus beleid tegen kinderarmoede geformuleerd.

De onderzoekers geven aan dat verschillende maatregelen (ook op lokaal vlak) kinderen in armoede beter kunnen beschermen tegen de negatieve en potentieel langdurige impact van deprivatie in de kindertijd. Het onderzoek bevestigt dat het outreachend werken, vb. via brugfiguren, het ondergebruik van rechten en bestaande hulpverlening kan bestrijden en de efficiëntie van de bestaande hulpverlening kan doen toenemen. [Armoede en deprivatie bij Belgische kinderen. Een vergelijking van de risicofactoren in de drie gewesten en de buurlanden](#)

Anne-Catherine Guio (LISER – Luxembourg Institute of Socio-Economic Research) & Frank Vandenbroucke (Universiteit van Amsterdam) - Netwerk voor de analyse EU-SILC (Net-SILC3), uitgave van KBS (2018).

Burgerinitiatieven voor gezinnen, door gezinnen, een verkennend onderzoek.

Bo Fagardo, Liesbeth Matthijs, Kathleen Emmery, Elke Valgaeren, Dirk Luyten maart 2019.

Onderzoekers stellen een sterk engagement vast bij burgerinitiatieven voor gezinnen. De vermaatschappelijking van zorg en welzijn doet zich volgens de onderzoekers bij uitstek voor in de domeinen die een rechtstreekse impact hebben op gezinnen. In hun inventarisatie zien ze dat het merendeel van de burgerinitiatieven voor en door gezinnen zich richten op de domeinen welzijn en gezondheid. De vermaatschappelijking gaat gepaard met de tendens waarbij het familiale netwerk rondom gezinnen verkleint en men elders op zoek gaat naar informele steun. Burgerinitiatieven sluiten aan bij hedendaagse visies op opvoeding en ouderschap, waarbij opvoeding gezien wordt als een interactie tussen ouders, kinderen en de omgeving. Ouders worden aangemoedigd om hun eigen kracht in te zetten en te vertrekken vanuit eigen ervaringen en overtuigingen in het groeien in hun ouderschap.